

Діордіца І.В.,

доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри приватного та
публічного права, Київський
національний університет
технологій та дизайну

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Серед проблем законодавства України про діджиталізацію місцевого самоврядування можна виділити узагальненість правового регулювання. Відсутність профільного закону про використання штучного інтелекту в публічному управлінні породжує розпорошеність норм, предмет правового регулювання яких так чи інакше стосується діджиталізації. Наявні закони часто не враховують особливостей цифрової ери, що призводить до юридичних колізій та невизначеності у тлумаченні норм, залишаючи при цьому проблему прогалин права.

З урахуванням особливостей аналізованого нами питання, в першу чергу, заслуговує на увагу стаття 54 Конституції України, в якій зазначається, що «громадянам гарантується свобода ... технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності». Окрім цього, в Основному Законі додається, що «кожний громадянин має право на результати своєї інтелектуальної, творчої діяльності; ніхто не може використовувати або поширювати їх без його згоди, за винятками, встановленими законом» [1, ст. 54]. Звідси впливає конституційний принцип захищеності права кожного громадянина на захист інтелектуальної власності (в тому числі і використовуваних в процесі діджиталізації місцевого самоврядування новітніх технологій як результату інтелектуальної діяльності). На жаль, в розділі XI «Міське самоврядування» не вжито жодного слова, яке можна було б асоціювати з використанням технологій діджиталізації на місцевому рівні.

Лише в статті 146 міститься відсилна норма, відповідно до якої інші питання організації місцевого самоврядування, формування, діяльності та відповідальності органів місцевого самоврядування визначаються законом [1, ст. 146].

Одним з профільних законів щодо здійснення місцевого самоврядування є Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні». Аналіз його норм дозволяє констатувати, що прийнятий ще в далекому 1997 році Закон не відображає сучасних тенденцій до застосування новітніх технологій в

муніципальному управлінні і дещо поверхнево регулює це питання. Зокрема, відповідно до статті 33 цього Закону «до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належить створення та забезпечення функціонування місцевих екологічних автоматизованих інформаційно-аналітичних систем, які є складовою мережі загальнодержавної екологічної автоматизованої інформаційно-аналітичної системи забезпечення доступу до екологічної інформації» [2, ст. 33]. Окрім самого положення про наявність такого повноваження в Законі не зазначається нічого про особливості та порядок його реалізації. З цього прикладу видно, що законодавець передбачає використання органами місцевого самоврядування сучасних технологій, однак не закріплює деталізацію питань організації та порядку їх використання. Це припускає необхідність для органу місцевого самоврядування приймати підзаконний акт у вигляді інструкції чи порядку створення та забезпечення функціонування місцевих екологічних автоматизованих інформаційно-аналітичних систем, де і мають врегулюватися відповідні процедурні питання.

Відповідно до статті 46 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» «сесія ради скликається для розгляду електронної петиції, що набрала необхідну кількість підписів, протягом строку, встановленого для її розгляду» [2, ст. 46]. Ні в цій статті, ні в жодній іншій статті цього Закону більше не згадується про електронну петицію до органів місцевого самоврядування. Однак порядок подання та розгляду електронної петиції і до органів державної влади, і до органів місцевого самоврядування можна знайти в іншому законі – Законі України «Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції» [3, ст. 23-1]. Прикро, але в Законі України «Про місцеве самоврядування в Україні» не міститься посилання на цей Закон і членам територіальної громади, не обізнаним в законах України, задля належної реалізації свого законного права на подачу електронної петиції необхідно шукати ці норми серед численних нормативно-правових актів.

Окрім проаналізованих вище законів існує ряд інших правових актів, які регулюють підняті нами питання. До них варто віднести Закони України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про захист персональних даних», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обліку трудової діяльності працівника в електронній формі», «Про електронні комунікації», Розпорядження КМУ від 17.01.2018 р. № 67-р «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації», Розпорядження КМУ від 17.02.2021 р. № 365-р. «Деякі питання цифрової трансформації», Розпорядження КМУ від 03.03.2021 р. № 167-р. «Про схвалення Концепції розвитку цифрових компетентностей та затвердження плану заходів з її реалізації», Розпорядження

КМУ від 28.10.2020 р. № 1353-р. «Про схвалення Стратегії цифрової трансформації соціальної сфери» та ін.

Попри наявність численних актів законодавства в сфері діджиталізації в своїй сукупності правове регулювання організації та порядку застосування сучасних технологій в місцевому самоврядуванні, як і в публічному управлінні в цілому, залишається розпорошеним і безсистемним. Такий підхід не є прийнятним для нас в контексті євроінтеграції законодавства України і в прагненні українців стати «державою в смартфоні».

Отже, успішна цифрова трансформація місцевого самоврядування вимагає змін не тільки на технологічному та законодавчому рівнях, але й у менталітеті місцевого населення та відносинах між державою, органами місцевого самоврядування та громадами. Втілення цих змін забезпечить Україні потужний розвиток цифрового муніципального управління, відкриваючи нові горизонти для прогресу та добробуту територіальних громад.

Література:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року. Законодавство України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року. Законодавство України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

3. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про звернення громадян» щодо електронного звернення та електронної петиції» від 2 липня 2015 року. Законодавство України. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/577-19#Text>